

CRESTONOMIA INTERNAȚIONALĂ

O nouă paradigmă a ordinii globale

Într-o lume marcată de complexitate crescândă, interdependențe accelerate și crize sistemice recurente, devine evident că mecanismele tradiționale ale relațiilor internaționale nu mai sunt suficiente pentru a asigura echilibrul, stabilitatea și progresul umanității. Ordinea globală nu mai poate fi concepută exclusiv prin prisma puterii, a echilibrului de forțe sau a normativității juridice clasice, ci reclamă o nouă dimensiune: dimensiunea eficienței superioare a cooperării internaționale.

În acest context epistemologic și istoric se naște Crestonomia Internațională – un domeniu științific emergent, integrat și transdisciplinar, care propune o schimbare de paradigmă în înțelegerea și organizarea sistemului internațional. Aceasta nu se limitează la descrierea sau analiza relațiilor dintre state și actori globali, ci urmărește identificarea și fundamentarea celor mai eficiente soluții posibile pentru funcționarea ordinii globale.

Crestonomia Internațională introduce în centrul reflecției științifice o axiomă fundamentală:

- *optimizarea utilului și maximizarea eficienței reprezintă criteriile superioare prin care pot fi evaluate, proiectate și implementate mecanismele de cooperare internațională.*

Această nouă știință se fundamentează pe triada clasică, dar reinterpretată:

- *Drept Internațional – Relații Internaționale – Guvernanță Globală, pe care o depășește prin integrarea unei dimensiuni crestonomice, orientate spre performanță sistemică, eficiență instituțională și utilitate globală.*

Astfel, în viziune crestonomică, actorii internaționali – statele, organizațiile internaționale și ceilalți actori globali crestonomici – nu mai sunt doar entități de analizat, ci vectori ai optimizării și eficientizării ordinii globale.

Fundamentul crestonomic al ordinii globale

Cretonomia Internațională nu este doar o extensie a disciplinelor existente, ci o reconfigurare profundă a logicii care guvernează sistemul internațional. Ea introduce ideea că ordinea globală nu trebuie impusă, negociată fragmentar sau menținută prin echilibre fragile, ci trebuie construită rațional, pe baza eficienței maxime a soluțiilor adoptate.

În această perspectivă, orice mecanism internațional – tratat, instituție, alianță, politică publică globală – devine obiect de analiză crestonomică în funcție de două criterii esențiale:

- gradul de utilitate optimizată pentru ansamblul sistemului internațional;

- nivelul de eficiență maximă în atingerea obiectivelor propuse.

Prin urmare, Cretonomia Internațională transformă modul în care sunt gândite:

- cooperarea internațională, dintr-un proces adesea compromis într-unul optimizat;

- guvernanta globală, dintr-un mecanism birocratic într-unul eficient;

- diplomația, din artă a compromisului în știință a soluțiilor superioare.

Această disciplină propune, implicit, o ierarhizare a soluțiilor internaționale, în care nu toate opțiunile sunt egale, ci doar acelea care ating nivelul maxim de utilitate și eficiență pot fi considerate crestonomice.

În acest sens, Cretonomia Internațională devine nu doar o știință descriptivă, ci una normativă și constructivă, orientată spre viitor, capabilă să ofere modele, instrumente și arhitecturi pentru o ordine globală durabilă.

Capitolul I

INTRODUCERE ȘI FUNDAMENTELE CONCEPTUALE ALE CRESTONOMIEI INTERNAȚIONALE

1. Introducere în Crestonomia Internațională

În zilele noastre se observă o continuă metamorfoză a societății internaționale și pe cale de consecință a comportamentului uman, astfel analiști de nivel internațional identifică în cadrul proceselor de dezvoltare a acestora mai multe etape, după cum urmează: agrară, industrială și post-industrială. (Vlădoiu, 2005a).

În același sens se înscriu și susținerile renumitului sociolog american Daniel Bell, care, în lucrarea *The Coming of Post-Industrial Society* (1973), afirma că societatea industrială va lua sfârșit odată cu materializarea teoretizării specificului societății informaționale. Daniel Bell preciza că societatea post-industrială va avea ca principală caracteristică apariția unei „noi tehnologii intelectuale”. (Bell, 1973).

Una dintre ideile fundamentale din lucrarea lui Daniel Bell constă în faptul că se pregătea pasajul real de la o societate industrială bazată pe producție și bunuri către o societate post-industrială care are drept fundament cunoașterea. (Bell, 1973).

În context, putem vorbi de apariția cadrului societății informaționale, unde, informația devine principal mijloc de producție și totodată produsul principal. (Vlădoiu, 2005a).

În același sens, sunt și susținerile conform cărora societatea informațională se caracterizează prin faptul că adevăratele avantaje sociale și de producție sunt intrinsec legate de procesul de prelucrare a informațiilor și de sistemele de comunicații. (Little, 1981). Astfel, suntem de părere că aici, în contextul actual, trebuie adăugată și apariția inteligenței artificiale.

Considerăm extrem de important să evidențiem, desigur, într-o notă complementară, concluzia la care au ajuns unii autori, potrivit căreia

tehnologii similare nu generează aceleași consecințe și rezultate în societăți diferite. (Steinfeld & Salvaggio, 1989).

Din perspectiva interesului nostru, în ceea ce privește Crestonomia Internațională și legătura acesteia cu informația, am susținut și menținem ideea conform căreia, informația „devine resursa esențială în societățile moderne, evaluate în plan politic, economic și social”. (Vlădoiu, 2005a, p. 43).

Unii autori, chiar mai curajoși, arată că societatea viitorului poate fi decriptată într-o paradigmă în care statele naționale vor dispărea și se va crea o piață unică globală, iar guvernele la nivelul națiunilor vor genera un fel de management al interdependențelor existente între piețele naționale și capitalul global existent. (Zulean, 2003).

În viziunea noastră, viitorul va evidenția atât paradigma, cât și dimensiunea Noii economii globale fundamentată pe cunoaștere. Pe cale de consecință, vom fi martorii asistenți și, de ce nu, actori activi în cadrul metamorfozelor interesante ce vor avea loc din perspectiva securității, atât cea individuală, cât și cea națională dar și internațională.

Nu putem să adoptăm o poziție de detașare, din perspectiva societății informaționale, observând că accentul se concentrează și generează mai multe dimensiuni ale conceptului de securitate, și anume: economică, politică, militară, ecologică și de ce nu, în ultimul rând, societală.

Apariția războiului informațional care are o dimensiune de cuprindere a întregii societăți internaționale cu reverberații vizibile și în plan național, urmărindu-se superioritatea în raport cu adversarul, constituie o altă realitate dură a timpurilor noastre.

În urma unei analize a diagramei riscurilor interne și externe în viziunea majorității strategiilor de securitate, la nivel internațional, cât și în cea a României, putem, în mod facil, să observăm că „principalele riscuri sunt nemilitare”. (Vlădoiu, 2005a, p. 65).

Totodată, nu putem să ignorăm prezența războiului de la granițele României și metamorfozele create din această perspectivă asupra viziunii ce trebuie îmbrățișate pentru securitatea și apărarea țării noastre și chiar a întregii regiuni.

Întregul tablou la nivel internațional în care se evidențiază o tensiune crescută, materializată prin războaie (Israel în Gaza, Rusia

împotriva Ucrainei, Siria etc.), precum și cadrul general conflictual, care se poate observa la nivelul întregii lumi, ne îndrituiește să afirmăm că „ne aflăm în mijlocul unui adevărat război pentru o Nouă Ordine Mondială” (Vlădoiu, 2021, p. 698), în care se urmărește înlocuirea hegemonismului Statelor Unite ale Americii cu o hegemonie multipolară, în care să fie implicate state precum China și Rusia.

Suntem de părere că susținerile lui Henry Kissinger, formulate în lucrarea sa *Diplomația* (1994), potrivit cărora „sistemul internațional al secolului XXI, va fi marcat de o aparenta contradicție: pe de-o parte fragmentare, pe de alta, globalizare crescândă”, sunt încă valabile și ne-au fost de ajutor în configurarea demersului nostru științific. (Kissinger, 1994).

În contextul discuțiilor despre Noua Ordine Mondială se poate observa, în mod facil, faptul că dimensiunea economică a Noii Ordini Mondiale „s-a alăturat în mod firesc relațiilor internaționale tradiționale (cuprinzând dimensiunile politică și militară)”. (Năstase, 1996, p. 12).

Având în vedere cele de mai sus, apreciem că atât conflictele militare deschise, cât și celelalte provocări de natură socială, economică, climatică, mediu ș.a., fundamentează și reclamă vehement o nouă abordare din perspectiva identificării unor soluții superioare de guvernare globală, cooperare echitabilă multidimensională și pace durabilă.

În ultima perioadă s-a putut observa un interes crescut pentru dezvoltarea activităților economice și comerciale spațiale. Statele dezvoltate ale lumii au identificat domenii de acțiune, în spațiu, extrem de prolifere din punct de vedere al securității economice și militare. Astfel, se evidențiază, următoarele activități economice și comerciale spațiale, după cum urmează:

- lansarea, dezvoltarea și operarea constelațiilor de sateliți pentru comunicații, navigație și internet global (ex. broadband spațial);
- prospectarea posibilităților de extracție și minerit a unor resurse provenite din meteoriți
- turismul spațial;
- observarea Pământului din spațiu pentru aplicații comerciale și guvernamentale (monitorizarea climei, agriculturii, resurselor naturale, dezastrelor naturale);

- dezvoltarea tehnologiilor dual-use (civile și militare), inclusiv sisteme de avertizare timpurie, supraveghere și securitate spațială;
- servicii de mentenanță, reparare și realimentare a sateliților în orbită (in-orbit servicing), care prelungesc durata de viață a infrastructurii spațiale;
- managementul traficului spațial și al deșeurilor orbitale (space debris removal), devenit un domeniu critic pentru sustenabilitatea activităților spațiale;
- dezvoltarea de stații spațiale comerciale și infrastructură orbitală pentru cercetare, producție și testare de tehnologii avansate;
- producția în microgravitație (materiale avansate, fibre optice, semiconductori, produse farmaceutice) cu aplicații industriale de mare valoare;
- transport spațial reutilizabil și servicii logistice orbitale, menite să reducă semnificativ costurile accesului la spațiu;
- explorarea și colonizarea spațială pe termen lung, inclusiv dezvoltarea habitatelor lunare și marțiene;
- asigurări, finanțare și servicii juridice specializate în dreptul spațial, necesare pentru susținerea ecosistemului economic emergent.

Toate cele de mai sus ne-au îndrituit să lansăm ideea configurării unei noi diviziuni a Dreptului Internațional Public, care integrează sinergic două alte diviziuni ale Dreptului Internațional, și anume, Dreptul Internațional Spațial și Dreptul Internațional Economic. Am denumit această nouă diviziune ***Drept internațional economic spațial***. (Vlădoiu, 2025a).

Suntem convinși de faptul că Dreptul Internațional Economic spațial va rezolva probleme specifice și deosebit de interesante pe care le generează activitatea economică și comercială în spațiu și nu numai.

Crestonomia Internațională, fără doar și poate, generează răspunsul unei abordări științifice la provocările mai sus menționate. Totodată, sperăm ca noul domeniu științific al Crestonomiei Internaționale să nu se lovească de un misonemism exacerbat și nefundamentat.

2. Fundamentele Conceptuale ale Crestonomiei Internaționale

1. Succinte considerații

Evoluția sistemului internațional contemporan, marcată de interdependență accentuată, complexitate decizională și multiplicarea actorilor globali, a generat necesitatea depășirii abordărilor strict disciplinare în analiza și gestionarea relațiilor internaționale.

În acest context, se conturează acest nou domeniu științific, **Crestonomia Internațională**, extrem de important în zilele noastre chiar dacă se află într-o etapă emergentă. Caracterul transdisciplinar și integrat, orientat spre optimizarea soluțiilor internaționale și eficientizarea proceselor decizionale globale ne îndrituiește să avem ca expectație un succes al implementării acestui domeniu inovator.

Crestonomia Internațională nu se limitează la descrierea sau interpretarea fenomenelor internaționale, ci urmărește fundamentarea și proiectarea unor mecanisme funcționale capabile să răspundă provocărilor globale actuale.

2. Terminologie. Definiție. Obiect și scop

2.1. Terminologie

Termenul *crestonomie* provine din grecescul „chrestós” (util, valoros) și „nómos” (lege, ordine, regulă), care sugerează o *reală știință a ordinii utile*, adică a guvernantei raționale, în care dreptul, economia și diplomația sunt instrumente coordonate ale unui sistem global sustenabil. (Liddell & Scott, 1996; Beekes, 2010).

Denumirea integrală a noului domeniu științific „Crestonomie Internațională” ni se pare potrivită și din perspectiva faptului că sugerează, *ab initio*, ideea de echilibru eficient și sinergie între interesele naționale, regionale și internaționale.

2.2. Definiție

În vederea configurării unei definiții cât mai apropiate de esența proiectului nostru științific, afirmăm, fără teama de a greși, că în cadrul

Crestonomiei Internaționale sunt înglobate mai multe domenii, iar pe bază de consecință, aceasta devine o disciplină complexă și multidimensională, care integrează diverse aspecte esențiale pentru gestionarea cunoașterii și colaborării la nivel global.

Definiția pe care o considerăm proprie din perspectiva rigurilor științifice și al contextului internațional actual, care evidențiază un apetit crescut în găsirea de soluții superioare pentru problematicile globale, are următoarea formulare: **Crestonomia Internațională reprezintă domeniul științific emergent, integrat și transdisciplinar care studiază optimizarea utilului și maximizarea eficienței mijloacelor internaționale, în condiții de sustenabilitate, prin care se pot obține soluții superioare de guvernare globală, pace durabilă, securitate și cooperare echitabilă.**

Crestonomia internațională se fundamentează pe trihotomia: *Drept internațional-Relații Internaționale – Guvernare Globală*, integrând instrumente juridice, diplomatice, economice, instituționale și etice pentru a identifica, evalua și construi cele mai *eficiente arhitecturi de cooperare internațională*.

În esență, Crestonomia Internațională este domeniul științific care răspunde la întrebarea: *Care sunt cele mai bune și eficiente soluții posibile pentru organizarea și funcționarea sistemului internațional, în beneficiul comun al umanității și al ordinii globale durabile?*

La o primă vedere analitică a definiției se evidențiază existența a două dimensiuni principale ale Crestonomiei Internaționale, și anume:

1. dimensiunea teoretică (epistemologică, conceptuală și metodologică);
2. dimensiunea aplicativă (instrumentală, operațională și decizională).

Totodată, se reliefează, interesul Crestonomiei Internaționale în studierea ansamblului principiilor, metodelor și mecanismelor, prin care se pot optimiza procesele de cooperare, decizie și guvernare la nivel global, în scopul obținerii unui echilibru eficient între interesele naționale, regionale și universale ale umanității.

2.3. Obiect și scop

În ceea ce privește obiectul de studiu al Crestonomiei Internaționale, apreciem că acesta nu reprezintă o categorie izolată de fapte, ci *însăși interacțiunea dintre ordinea juridică, raționalitatea politică și echilibrul economic.*

Crestonomia Internațională cercetează cum pot fi structurate și aplicate normele, strategiile și politicile internaționale astfel încât să optimizeze utilitatea și să maximizeze eficiența mijloacelor existente la nivel național, regional și internațional, în vederea obținerii unor soluții superioare pentru beneficiul comun fără a compromite justiția, pacea sau demnitatea umană.

Astfel, Crestonomia Internațională depășește simpla analiză descriptivă a fenomenelor globale și devine o **știință a funcționării optime a sistemului internațional, în care normele juridice și valorile normale se subordonează principiului rațional al eficienței echitabile.**

Scopul fundamental al Crestonomiei Internaționale constă în optimizarea utilului și maximizarea eficienței mijloacelor internaționale prin care se realizează guvernanta globală superioară, cooperarea echitabilă multidimensională și pacea durabilă.

Scopurile specifice sunt multiple și constau în:

- a) crearea de modele funcționale de cooperare internațională;
- b) fundamentarea deciziilor internaționale eficiente, nu doar cele legitime formal;
- c) reducerea disfuncționalităților sistemului internațional;
- d) transformarea normelor internaționale din reguli declarative în reale instrumente operative;
- e) dezvoltarea capacității actorilor internaționali de a gestiona crize complexe.

Apreciem, că în esență, scopul Crestonomiei Internaționale este acela de a transforma complexitatea relațiilor internaționale, într-un sistem coerent de decizie și acțiune, capabil să producă soluții superioare din perspectiva eficienței, echității și sustenabilității pentru ordinea globală contemporană. Totodată, suntem de părere că, afirmarea unei *ordini internaționale* întemeiate pe echitate, responsabilitate și

cooperare conștientă, generează, în concret, decizia globală care servește nu doar eficienței imediate, ci și binelui comun durabil al umanității.

3. Fundamente epistemologice

1. Fundamentul transdisciplinar și arhitectura trihotomică a Crestonomiei Internaționale

Suntem de părere că orice știință autentică se naște dintr-o reală necesitate epistemică, din conștientizarea unei zone de cunoaștere insuficient explicate de disciplinele existente. În acest sens, **Crestonomia Internațională** apare nu ca o invenție terminologică, ci ca un **răspuns științific la fragmentarea cognitivă a lumii contemporane.**

Într-un sistem internațional actual în care fenomenele juridice, economice, diplomatice și tehnologice se intercondiționează permanent, considerăm, că o abordare unidisciplinară a devenit ineficientă iar specializările izolate au pierdut capacitatea de a genera soluții globale superioare.

Crestonomia Internațională se evidențiază tocmai prin depășirea acestor limite epistemologice.

Nu dorim, ca în mod eronat, Crestonomia Internațională să fie considerată o știință „deasupra” altora existente, ci una care traversează, unește și armonizează, transformând intersecțiile dintre domenii în adevărate spații fertile de cunoaștere. Prin aceasta, Crestonomia Internațională este **transdisciplinară**, nu doar interdisciplinară, ea nu juxtapune perspective, ci construiește o **metastructură cognitivă**, capabilă să integreze metodele și criteriile diverselor științe, într-o singură matrice de raționalitate aplicată.

Trihotomia epistemologică propusă de noi este formată din:

- **dreptul internațional** – reprezintă dimensiunea normativă a ordinii globale;
- **relațiile internaționale** – reprezintă dimensiunea dinamică și comportamentală a interacțiunilor dintre actori;

- **guvernanța globală** – reprezintă dimensiunea sistemică și strategică a coordonării mondiale.

Facem precizarea că această trihotomie nu funcționează în termeni de ierarhie, ci de sinergie, după cum urmează: dreptul oferă ordinea, relațiile internaționale oferă interacțiunea, guvernanța globală oferă finalitatea.

Crestonomia Internațională, ca știință a maximizării eficienței echilibrului, le unește printr-un principiu comun al optimizării utilului, adică al utilizării raționale a resurselor, puterii și cunoașterii pentru atingerea unui scop comun, care constă în stabilitatea și sustenabilitatea lumii.

Prin această perspectivă, putem privi Crestonomia Internațională ca pe o *știință a funcționării inteligente a sistemului global*, o adevărată metateorie aplicată care analizează nu doar „ce este lumea” ci „cum ar putea funcționa mai bine” aceasta. Ea introduce în analiza internațională o nouă perspectivă dimensională, și anume, *standardul optimizării utilului și al maximizării eficienței crestonomice*, care evaluează nu doar legalitatea sau moralitatea acțiunilor internaționale, ci și randamentul sistemic al acestora în raport cu binele global.

În plan epistemologic, Crestonomia Internațională se plasează la intersecția dintre știința rațiunii și rațiunea științei. Nu trebuie să se limiteze la observarea realității, ci la a căuta să reformeze realitatea prin cunoaștere, aplicând în sfera globală ceea ce raționalitatea aplicată a fost pentru domeniile tehnice și economice un standard de optimizare universală.

Dezideratul nostru este ca cititorul să înțeleagă perspectiva epistemologică a Crestonomiei Internaționale ca pe o invitație la depășirea paradigmei descriptive și la intrarea într-o paradigmă constructivă a științei globale.

În acest nou orizont, prezentat, fiecare disciplină tradițională își poate regăsi sensul într-o sinteză superioară, după cum urmează:

- a) dreptul se transformă în instrument al echității eficiente;
- b) diplomația devine mecanism al inteligenței aplicate;
- c) economia devine arhitectură a echilibrului global;
- d) guvernanța devine știința ordinii raționale.